

การขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน

ให้มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านปากคู

อำเภอศีร์ชบุรีนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Driving Effective Community-Based Savings Group Management for Production

Empowerment: A Case Study of the Ban Pak Ku Production Savings Group,

Khiri Rat Nikhom District, Surat Thani Province

ละลินดา แดงก้อเกื้อ¹, ชนัญชิดา ทิพย์ญาณ², วาสนา จาตุรัตน์³

Lalinda Dangkorkua¹, Chananchida Thipyan², Wasana Jaturat³

1. สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร 081-2708803 อีเมล lalinda.cdd@gmail.com

2. สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร 096-7936535 อีเมล chanan1928@hotmail.com

3. สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร 081-6935199 อีเมล wasana.edu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู และ 3) เสนอแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอศีร์ชบุรีนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม ตัวแทนผู้นำในชุมชน ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ และตัวแทนปราชญ์ชุมชน คัดเลือกโดยวิธีแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารของกลุ่มออมทรัพย์บ้านปากคูตั้งอยู่บนหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และการตรวจสอบได้ โดยใช้โครงสร้างการบริหารที่แบ่งหน้าที่ชัดเจน มีระเบียบข้อบังคับที่เป็นธรรม และกิจกรรมร่วมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์และพลังชุมชน พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในลักษณะของพี่เลี้ยง และยังมีปัจจัยสนับสนุนจากภายนอกและภายใน เช่น ทุนในชุมชน ความไว้วางใจภายในกลุ่มที่เข้มแข็ง และการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 2) ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์พบว่า กลุ่มยังขาดการหมุนเวียนผู้นำ ระบบบัญชีไม่ทันสมัย การพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการไม่ต่อเนื่อง และระบบสวัสดิการยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สมาชิกขาดความเข้าใจด้านการเงินและมีการชำระหนี้ล่าช้า รวมถึงการสื่อสารภายในกลุ่มยังไม่ทั่วถึงและเป็นระบบ และ 3) แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ผ่านกรอบแนวคิด SCOB Model ซึ่งประกอบด้วย (1) การจัดโครงสร้างและกระบวนการทำงานที่ชัดเจนและยืดหยุ่น (2) การบริหารทุนและทรัพยากรด้วยระบบดิจิทัลที่โปร่งใส (3) การพัฒนาศักยภาพองค์กรผ่านกระบวนการ “ชุมชนสอนชุมชน” (4) การขยายบทบาทของกลุ่มให้เป็นกลไกพัฒนาคุณภาพชีวิต และ (5) การเสริมสร้างพลังอำนาจจากภายในให้สมาชิกมีบทบาทอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน ทั้งนี้ โมเดลดังกล่าวได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ได้อย่างเหมาะสมในระดับชุมชน

คำสำคัญ : กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พลังอำนาจของชุมชน ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aims to 1) study the management of the Ban Pak Ku community-based savings group for production empowerment; 2) analyze the problems and obstacles of the Ban Pak Ku community-based savings group for production empowerment; and 3) propose guidelines for driving the management of the Ban Pak Ku community-based savings group for production empowerment in Khiri Rat Nikhom District, Surat Thani Province. This qualitative research utilized interviews and focus group discussions to collect data from a sample of 30 participants, including group committee representatives, group member representatives, community leaders, government officials, and community scholars. The data were selected using a purposive sampling method and analyzed using content analysis.

The research findings show that 1) the management of the Ban Pak Ku Savings Group is based on the principles of participation, transparency, and accountability. The group utilizes a clear administrative structure with fair regulations and joint activities that strengthen relationships and community power. It also receives support from external agencies in the form of mentors. Furthermore, it also receives external and internal support factors such as community capital, strong trust within the group, and support from government agencies. 2) Problems and obstacles of the savings group include a lack of leadership rotation, outdated accounting systems, inconsistent board capacity development, and inadequate welfare systems for all target groups. Members lack financial understanding and experience late repayments. Furthermore, communication within the group remains inclusive and systematic. 3) The management of the savings group is guided by the SCOB Model framework, which consists of (1) a clear and flexible work structure and processes, (2) transparent digital capital and resource management, (3) organizational capacity development through processes, (4) expanding the role of the group as a mechanism for improving quality of life, and (5) strengthening internal empowerment to ensure equal and sustainable participation among members. This model has been recognized by stakeholders for its applicability with regard to further development and the appropriate solutions for savings group management issues at the community level.

Keywords: Savings groups for production, community empowerment, efficiency

ความสำคัญของปัญหา

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (Saving Group for Production) จัดตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2517 จุดกำเนิดของการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตส่วนใหญ่ในระยะเริ่มแรกเกิดจากสำนึกร่วมกันของคนในชุมชน ที่ต้องการพึ่งพาตนเอง เน้นการรวมทุนเพื่อเป้าหมายทางสังคมมากกว่าเป้าหมายทางเศรษฐกิจ (ธนพัธ ปลอดคง, และวันชัย ธรรมสัจจาร, 2556 : 67) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นงานสำคัญที่กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการตามพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนในชนบทรวมตัวกันในการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชนของตนเอง แก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนและการขาดปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพด้วยตนเอง ด้วยวิธีการฝึกฝนให้

ประชาชนรู้จักการประหยัด การอดออม และเก็บสะสมเงินทุนที่เหลือจากการใช้จ่ายมาฝากไว้กับกลุ่มเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแหล่งทุนในการประกอบอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นการดำเนินงาน ในลักษณะการผสมผสานระหว่างแนวคิดของสหกรณ์เครดิตยูเนียนและแนวคิดของสินเชื่อเพื่อการเกษตร โดยมีการใช้เงินเป็น เครื่องมือ ในการพัฒนาคน โดยให้สมาชิกฝากเงินเดือนละ 1 ครั้ง ๆ ละเท่า ๆ กัน ซึ่งเป็นการฝึกสมาชิกให้เป็นคนมีวินัย ในตนเอง เมื่อรวบรวมเงินกองทุนของกลุ่มได้จำนวนมากระดับหนึ่งแล้วก็เปิดโอกาสให้สมาชิกกู้ยืมไปลงทุนประกอบอาชีพ โดยคิดในอัตราดอกเบี้ยต่ำ มีการจัดสรรเงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน รวมทั้งมีการบริหารงาน ในรูปแบบคณะกรรมการที่เลือก มาจากสมาชิกกลุ่มฯ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในการพัฒนาด้านตนเองและพัฒนาผู้อื่นด้วย วิธีการประหยัด การเก็บออม และยึดหลักคุณธรรม 5 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (บุญพร อิงชาติเจริญ, และโชติ บัณฑิต, 2565 : 81)

การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีคณะกรรมการบริหารกลุ่มมาจากคนในหมู่บ้านและชุมชน ในการ บริหารจัดการและพัฒนากลุ่มให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากกลุ่มกองทุนการเงินในชุมชนเป็นเครื่องมือที่ จะทำให้ชุมชนได้รับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีโอกาสเข้าถึง แหล่งทุนในการประกอบอาชีพ การเพิ่มศักยภาพและเพิ่มโอกาสของครัวเรือนยากจน การสร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม สำหรับการพัฒนาชุมชน “ความพอเพียง การพึ่งตนเอง และความเข้มแข็งของชุมชน เป็นทางแก้ความยากจน” (สุรตดา ตาเสือ, และมยุรี รัตนเสริมพงศ์, 2565 : 17) นอกจากนี้ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตยังสามารถขยายผลการดำเนินงานของ กลุ่มด้วยการทำกิจกรรมเครือข่ายหรือกิจกรรมเชิงธุรกิจชุมชน เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับสมาชิกและ ชุมชน เช่น โรงน้ำดื่มชุมชน บั๊มน้ำมัน ลานตากผลผลิต โรงสีข้าวชุมชน ศูนย์สาธิตการตลาด ธนาคารข้าว เป็นต้น ซึ่งเป็นการ ฝึกหัดการดำเนินธุรกิจในระบบกลุ่ม เพื่อให้เกิดรายได้ของกลุ่ม และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ และใช้ในการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน (สำนักข่าวไทยแลนด์พลัส ออนไลน์, 2565)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู อำเภอศีร์ษะเกษ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นโดยการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดตั้งภายใต้ระเบียบการดำเนินงานของกรมการพัฒนาชุมชน และดำเนินการสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าด้วย อำนาจกับการเสริมพลังชุมชน มโนทัศน์ว่าด้วย “อำนาจ” (Power) ของนักสังคมศาสตร์กระแสหลักโดยทั่วไป ได้รับอิทธิพล ทางความคิดจาก Max Weber (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2564 : 3) โดยมีองค์ประกอบของการเสริมพลังชุมชน 9 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วม โดยชาวบ้านร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมในบริบทของการเสริม พลังจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ 2) ภาวะผู้นำท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้นำที่ได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านเพื่อทำหน้าที่ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในงานของส่วนรวม ผู้นำที่เอื้อต่อการเสริมพลังจะต้องเป็นประชาธิปไตย เชี่ยวชาญด้านข้อมูล กระตุ้น การแลกเปลี่ยน และจัดการความขัดแย้ง 3) โครงสร้างองค์กร มีการรวมกลุ่มในรูปของ คณะกรรมการ ซึ่งมาจากตัวแทนของ กลุ่มย่อยที่มีอยู่ในชุมชน คณะกรรมการในบริบทของการเสริมพลังจะต้องมีความรู้สึกผูกพันกับชุมชน และทุ่มเทเพื่อพัฒนา ชุมชนของตน 4) การประเมินปัญหา เป็นการประชุมกลุ่มร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหา ค้นหารูปแบบหรือแนวทางการแก้ไข ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้สมาชิกเกิดความผูกพัน 5) การถามว่า “ทำไม” ซึ่งเป็น ปฏิบัติการของกลุ่มที่ทวนกลับไปกลับมาอย่างต่อเนื่องระหว่าง คิดไตร่ตรอง กับ ลงมือทำ ในระยะยาวจะทำให้เกิดการพัฒนา จิตสำนึกควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 6) การระดมทรัพยากร การระดมทรัพยากร เช่น แรงงาน เงิน ภูมิปัญญา ชุมชนสามารถรับการสนับสนุนจากภายนอกได้ แต่การระดมทรัพยากรจากภายในจะต้องทำให้มีความรู้สึกเป็น เจ้าของ 7) เชื่อมโยงเครือข่าย การเป็นเครือข่าย ภาคี และพันธมิตรกับกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในชุมชน ซึ่งมี ผลประโยชน์ร่วมกันและตกลงที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 8) บทบาทของภายนอก ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่

ภาครัฐ องค์กรอิสระ เป็นต้น มีหน้าที่เอื้ออำนวยให้เกิดอำนาจจากภายในเพื่อนำไปสู่อำนาจร่วม และ 9) การจัดการโครงการในบริบทของการเสริมพลังหัวใจสำคัญของการจัดการโครงการคือ ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ ตั้งแต่การริเริ่มโครงการจนสิ้นสุดโครงการ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการประกอบอาชีพ การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของผู้มีรายได้น้อย การสร้างงาน สร้างรายได้ ซึ่งในปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 202 คน มีคณะกรรมการบริหารมาจากคนในชุมชนโดยการคัดเลือกของสมาชิก ปัจจุบันมีเงินสะสมสะสมของสมาชิกรวม 4,860,700 บาท (สี่ล้านแปดแสนหกหมื่นเจ็ดร้อยบาทถ้วน) (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบึงสามพัน, 2568) การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคูพบประเด็นปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่มในเรื่องของกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบางส่วน ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมาจากตัวแทนของกลุ่มย่อยที่มีอยู่ในชุมชน ขาดความรู้สึกร่วมกันกับชุมชน และทุ่มเทเพื่อพัฒนาชุมชนของตน ส่งผลให้การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เกิดความไม่สมบูรณ์ และสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบางส่วนขาดความเข้าใจ ในการบริหารจัดการกลุ่ม สมาชิกไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งพบว่าขาดการนำเงินไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้ และขาดการส่งคืนเงินกู้ตามสัญญาที่ตกลงกันไว้ รวมถึงคณะกรรมการบริหารกลุ่มขาดการส่งเสริมให้สมาชิกรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี และการขับเคลื่อนให้เกิดการใช้พลังอำนาจชุมชน เกิดอำนาจร่วมระหว่างนักพัฒนากับชาวบ้านในชุมชน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปวิเคราะห์เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือประยุกต์ใช้ต่อการพัฒนาทางด้านสังคมและเศรษฐกิจในชุมชน และเผยแพร่ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี ให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยการศึกษาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู การวิเคราะห์

ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู และเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู ให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอกีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 11 คน ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้นำในชุมชน จำนวน 5 คน ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ จำนวน 5 คน และตัวแทนปราชญ์ชุมชน จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัย ในเขตพื้นที่ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านยาง อำเภอกีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

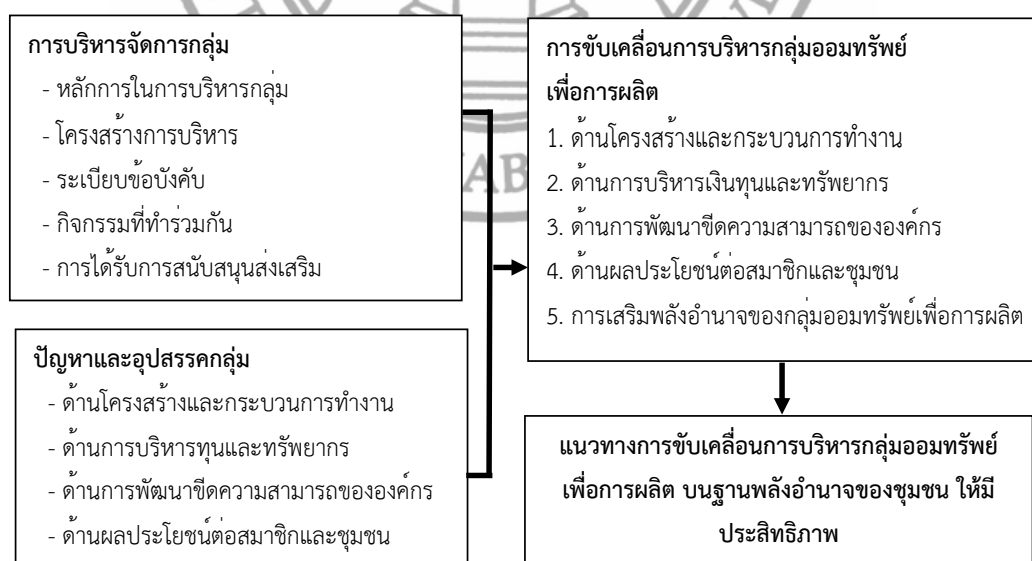
ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาการทํารวจในครั้งนี้ ระหว่างเดือนตุลาคม 2567 – มิถุนายน 2568 แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การค้นคว้าหาข้อมูล ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 – ธันวาคม 2567
2. ลงพื้นที่เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และการสนทนากลุ่ม ดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม 2568 – เมษายน 2568
3. วิเคราะห์ผลวิจัยและจัดทำเล่มรายงานวิจัย ดำเนินการตั้งแต่เดือนมีนาคม – มิถุนายน 2568

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษา กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู อำเภอกีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้กลุ่มเข้าใจการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของกลุ่มได้
2. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์บ้านพักคนชราของชุมชน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาวิธีการแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ได้แนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระดับกลุ่ม เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกลุ่ม และสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มได้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านพักคนชรา อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน บ้านพักคนชรา อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. วัตถุประสงค์ ศึกษาการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน บ้านพักคนชรา อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน

2.2 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อสร้างการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน บ้านพักคนชรา อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.3 ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกเจาะจงแบบมีหลักเกณฑ์ ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน บ้านพักคนชรา อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ ตัวแทนผู้นำชุมชน และปราชญ์ชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน บ้านพักคนชรา อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. วัตถุประสงค์ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านพักคนชราของชุมชน บ้านพักคนชรา อำเภาศรีร์ฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 แยกประเด็นปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.2 ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกเจาะจงแบบมีหลักเกณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ ตัวแทนผู้นำชุมชน และปราชญ์ชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ

1. วัตถุประสงค์ นำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากขั้นตอนที่ 2

2.2 ลงพื้นที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ตัวแทนจากกลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนที่ 2 จำนวน 8 คน ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม 2 คน ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม 2 คน ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ 1 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน 2 คน และตัวแทนปราชญ์ชุมชน 1 คน

2.3 ตรวจสอบแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ

3. วิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยการนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาวิเคราะห์หาองค์ประกอบ แล้วนำผลที่ได้ไปทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยันองค์ประกอบและหาแนวทางการแก้ไขและศึกษาแนวทางที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ

4. สรุปแนวทางการแก้ไขและศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลแล้วนำมาประมวลผลวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive/Analysis) เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมต่อการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบกึ่งโครงสร้างหรือแบบชี้นำ (Guided Interview) มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอดุสิต จังหวัด

สุราษฎร์ธานี จำนวน 30 คน โดยเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ ตัวแทนผู้นำชุมชน และตัวแทนปราชญ์ชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Conceptual Framework) แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/อายุ/วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ สังกัดองค์กร ประสบการณ์การทำงาน/วัน/เวลาที่สัมภาษณ์ สถานที่ เบอร์โทรศัพท์

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บนฐานพลังอำนาจของชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ บ้านปากคู อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ข้อ ได้แก่

1. ผู้วิจัยตั้งคำถามเกี่ยวกับการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน ใช้หลักการอะไรบ้าง และใช้อย่างไร โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย มีหลักการในการบริหารกลุ่ม มีโครงสร้างการบริหารงาน มีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม มีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน มีหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยตั้งคำถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ว่ามีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง และมีแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร และด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน

3. ผู้วิจัยตั้งคำถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีอะไรบ้าง อย่างไร โดยสอบถามในประเด็นต่าง ๆ 9 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำท้องถิ่น โครงสร้างองค์กร การประเมินปัญหา การถามว่า “ทำไม” การระดมทรัพยากร การเชื่อมโยงเครือข่าย บทบาทของภายนอก และการจัดการโครงการ

4. ผู้วิจัยตั้งคำถามถึงแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านปากคู อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ ควรเป็นอย่างไร โดยสอบถามในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านการบริหารเงินทุนและทรัพยากร ด้านการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร ด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน และการเสริมพลังอำนาจของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอคีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยกระบวนการวิจัยแบบศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) โดยได้ดำเนินการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างหรือแบบชี้นำ (Guided Interview) มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยคำถามต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้น เพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เป็นโครงคำถามที่มีความยืดหยุ่น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย รวมจำนวน 30 คนประกอบด้วย ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 11 คน ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม จำนวน 5 คน ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน และตัวแทนปราชญ์ชุมชน จำนวน 4 คน เพื่อทำการขอสัมภาษณ์ในลำดับต่อไป
2. ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกต่อกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงสนทนา รวมทั้งถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์ และนำเทปคำสัมภาษณ์มาถอดความ เพื่อนำข้อมูลคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดังกล่าวไปวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนเชิงคุณภาพต่อไป
3. ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์สามารถตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ซึ่งอยู่ภายใต้หัวข้อที่ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กำหนด วิธีการสัมภาษณ์รูปแบบนี้ทำให้เกิดความยืดหยุ่นในหัวข้อคำถาม ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกไม่เป็นทางการมากนักจึงสามารถสอบถามข้อมูลในเชิงลึกได้ และสะดวกต่อการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ตัวแทนจากกลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 คน ได้แก่ ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 2 คน ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม จำนวน 2 คน ตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐ จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และ ตัวแทนปราชญ์ชุมชน จำนวน 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และประเด็นปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ผล โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู

การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู ดำเนินการบนฐานพลังอำนาจของชุมชน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของสมาชิก ภายใต้โครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจ บริหารแบบหมุนเวียน และใช้ระเบียบข้อบังคับที่เป็นธรรมและยืดหยุ่นตามบริบทของกลุ่ม นอกจากนี้ กลุ่มยังส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน พึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐในลักษณะของพี่เลี้ยง และบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการจัดการทั้งหมดนี้สะท้อนรูปแบบการบริหารจัดการแบบบูรณาการที่ผสมผสานแนวคิดการบริหารสมัยใหม่เข้ากับพลังของชุมชนท้องถิ่นอย่างสมดุลและยั่งยืน

ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคูเผชิญกับปัญหาหลักด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนของกลุ่ม ปัญหาเหล่านี้ครอบคลุมใน 4 ด้าน ดังนี้

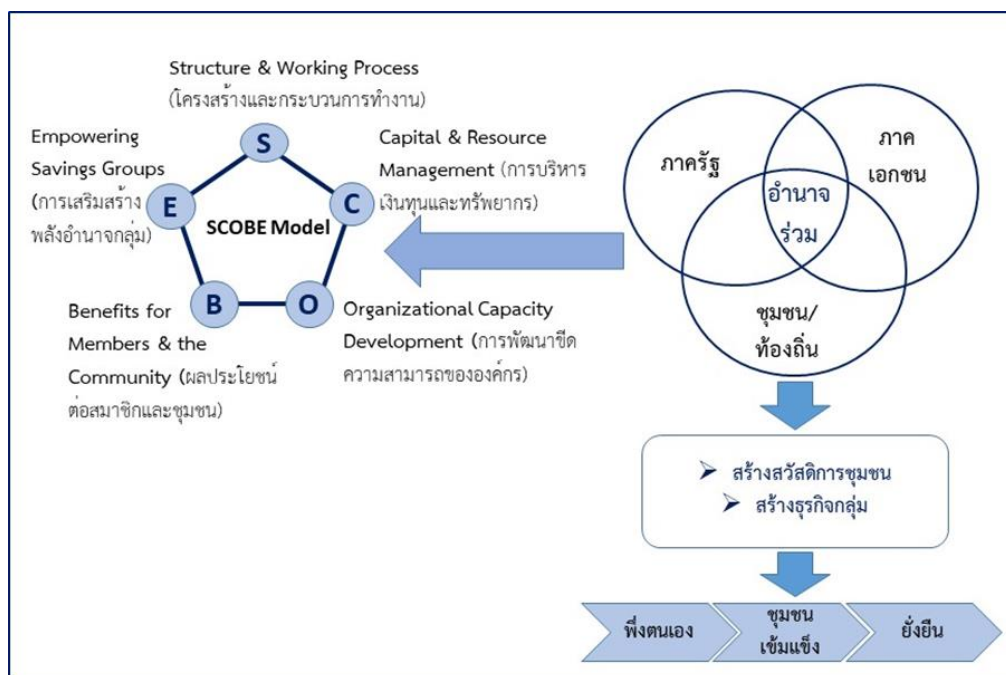
1. ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน กลุ่มขาดระบบหมุนเวียนผู้นำ บทบาทกรรมการไม่ชัดเจน และการสื่อสารภายในกลุ่มยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้การตัดสินใจไม่มีส่วนร่วมและขาดความโปร่งใส
2. ด้านการบริหารทุนและทรัพยากร ระบบบัญชีและการจัดการข้อมูลทางการเงินลำสมัย ขาดมาตรฐานและความชัดเจน สมาชิกส่วนใหญ่ไม่เข้าใจการจัดการเงินทุนและมีปัญหาการชำระคืนเงินกู้ ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเงินของกลุ่ม
3. ด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร การอบรมและพัฒนาความรู้ยังไม่ต่อเนื่อง ขาดการวางแผนพัฒนาที่เป็นระบบ และความรู้ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มเล็ก ๆ ไม่กระจายสู่สมาชิกทั่วไป
4. ด้านผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน ระบบการจัดสรรผลประโยชน์ยังไม่สามารถจูงใจสมาชิกใหม่ได้ ครบถ้วน ขาดการวางแผนใช้ผลกำไรเพื่อพัฒนาองค์กรและชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งขาดความร่วมมืออย่างเป็นทางการกับภาคเอกชนและท้องถิ่น

แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู

การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตต้องยึดมั่นบนฐานของ พลังอำนาจจากชุมชน ซึ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจภายในกลุ่มถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด การเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความมั่นใจและความรู้สึกรักมีคุณค่าในตัวเองของสมาชิก ทำให้กลุ่มไม่ใช่เพียงองค์กรทางการเงิน แต่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพลังจากภายในสู่ภายนอกอย่างแท้จริง แนวทางการขับเคลื่อนใช้กรอบ SCOB Model ที่มีองค์ประกอบบูรณาการ 5 ด้าน ได้แก่

1. โครงสร้างและกระบวนการทำงาน (Structure and Working Process) ที่ชัดเจนและเปิดกว้าง ให้โอกาสคนรุ่นใหม่มีบทบาทสำคัญ สร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่โปร่งใสและเรียนรู้ร่วมกัน
2. การบริหารทุนและทรัพยากร (Capital and Resource Management) อย่างโปร่งใสผ่านระบบบัญชีดิจิทัล และกองทุนย่อยที่ตอบสนองความต้องการหลากหลายของสมาชิก
3. การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กร (Organizational Capacity Development) ด้วยการถ่ายทอดความรู้ผ่านชุมชนสอนชุมชน เพื่อสร้างทักษะและผู้นำรุ่นใหม่ที่เข้มแข็ง
4. ผลประโยชน์ที่ครอบคลุมสมาชิกและชุมชน (Benefits for Members and the Community) สร้างสวัสดิการและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
5. การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowering Savings Groups) เป็นหัวใจของการขับเคลื่อนกลุ่ม โดยเน้นการสร้าง อำนาจภายใน (Power from Within) ผ่านการพัฒนาความเชื่อมั่นและศักยภาพของสมาชิก และ อำนาจร่วม (Power with) ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมกับภาคีเครือข่ายในชุมชน ลดการพึ่งพิง อำนาจเหนือ (Power over) ที่ทำให้กลุ่มอ่อนแอและพึ่งพาภายนอก

โดยสามารถเขียนเป็นแผนภาพแนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชน บ้านปากคู อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้มีประสิทธิภาพ “SCOB Model” ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 SCOBE Model

อภิปรายผล

การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู

กลุ่มออมทรัพย์บ้านปากคูดำเนินการบริหารด้วยหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และการตรวจสอบได้อย่างแท้จริง สมาชิกทุกคนมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารจัดการชุมชนที่เน้นการแบ่งอำนาจและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตัวสมาชิก (วินัย มีมาก, 2564; Glen Laverack, 2554) กลุ่มมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน โดยแบ่งหน้าที่คณะกรรมการเป็นฝ่ายต่าง ๆ อย่างมีระบบ สนับสนุนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ตามแนวคิด POSDCORB ของ Luther Gulick รวมทั้งมีข้อบังคับที่สมาชิกร่วมจัดทำและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างวินัยและความเป็นธรรมในกลุ่ม

กิจกรรมของกลุ่ม เช่น การออมสัจจะ การให้กู้ยืม กองทุนฉุกเฉิน และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเป็นเจ้าของร่วม (Collective Ownership) ในขณะที่ได้รับ การสนับสนุนจากภายนอกในรูปแบบพี่เลี้ยง ทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิด Open System ที่ชุมชนต้องเชื่อมโยงกับทรัพยากรภายนอกเพื่อเสริมความเข้มแข็งภายใน (นพพร ระรินทร์, 2562)

นอกจากนี้ กลุ่มยังมีทุนทางสังคมที่แข็งแกร่ง ทั้งในรูปแบบทุนหมุนเวียน อาคารสำนักงาน และความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในเครือข่าย รวมถึงยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมของ Putnam และสนับสนุนความยั่งยืนของกลุ่ม (ภมรรัตน์ สุธรรม)

โดยรวม การบริหารกลุ่มออมทรัพย์บ้านปากคูเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการบริหารบนฐานพลังอำนาจชุมชนที่ผสานพลังจากภายในและการสนับสนุนภายนอกได้อย่างลงตัว สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ชี้ว่ากลุ่มที่บริหารโดยชุมชนและใช้กระบวนการมีส่วนร่วม มีความเข้มแข็งและประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มที่พึ่งพาภายนอก (บุญพร อิงชาติเจริญ และโชติ บดีรัฐ, 2565)

ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคูเผชิญปัญหาหลัก 4 ด้าน ดังนี้

ด้านโครงสร้าง พบว่าขาดระบบหมุนเวียนผู้นำ ทำให้คนรุ่นใหม่เข้าไม่ถึงบทบาท และบทบาทกรรมการไม่ชัดเจน สมาชิกขาดแรงจูงใจและความเข้าใจในกฎเกณฑ์ รวมถึงการบริหารข้อมูลยังล่าช้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร (Gulick, POSDCORB; วินัย มีมาก, 2564)

ด้านการบริหารทุน กลุ่มใช้ระบบบัญชีเขียนมือ ทำให้ตรวจสอบยาก สมาชิกไม่เข้าใจข้อมูลการเงิน ปัญหาการชำระคืนเงินกู้ล่าช้า และขาดกลไกสนับสนุนการใช้ทุนอย่างมีประสิทธิภาพ (อลิษา ประสมผล, 2564; กรมการพัฒนาชุมชน)

ด้านการพัฒนาองค์กร ขาดแผนอบรมและการเชื่อมโยงกับภาคเอกชน ทำให้องค์ความรู้กระจุกตัวในกลุ่มบางส่วน ไม่เสริมความเข้มแข็งโดยรวม (มัทธนา เกาอินและคณะ, 2562; Laverack)

ด้านผลประโยชน์ กลุ่มมีสวัสดิการไม่ครอบคลุม การจัดสรรกำไรไม่ดึงดูดสมาชิกใหม่ และขาดแผนพัฒนาองค์กรในระยะยาว รวมถึงขาดเครือข่ายความร่วมมือภายนอก (บุญพร อิงชาติเจริญ และโชติ บดีรัฐ, 2565; Putnam)

แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบนฐานพลังอำนาจของชุมชนของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคู

การเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนผ่านกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านปากคูนั้น จำเป็นต้องมีแนวทางที่ชัดเจนและเหมาะสมกับศักยภาพของคนในพื้นที่ โดยแนวทางที่เสนอครอบคลุม 5 ด้านสำคัญ ดังนี้

โครงสร้างและกระบวนการทำงาน (Structure and Working Process) กลุ่มควรมีการแบ่งโครงสร้างภายในอย่างชัดเจน หมุนเวียนตำแหน่งผู้นำ และสร้างกระบวนการสื่อสารที่เข้าใจง่าย เช่น การประชุมแบบไม่เป็นทางการ เน้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มากกว่ารายงานอย่างเป็นทางการ เพื่อให้โครงสร้างมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างสำหรับการมีส่วนร่วมของสมาชิก (วินัย มีมาก, 2564)

การบริหารเงินทุนและทรัพยากร (Capital and Resource Management) ควรจัดตั้งกองทุนย่อยตอบโจทย์สมาชิก เช่น กองทุนอาชีพ กองทุนฉุกเฉิน และพัฒนาระบบบัญชีดิจิทัลผ่านแอปมือถือ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ว่าการบริหารบัญชีที่ทันสมัยช่วยเสริมศักยภาพของกลุ่ม (อลิษา ประสมผล, 2564)

พัฒนาขีดความสามารถขององค์กร (Organizational Capacity Development) การอบรมและถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการ “ชุมชนสอนชุมชน” เพื่อสร้างเครือข่ายเรียนรู้ภายใน และวางแผนพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดที่ชี้ว่าการพัฒนาองค์ความรู้เป็นแกนหลักของการเสริมพลังอำนาจ (Glen Laverack, 2011; มัทธนา เกาอิน และคณะ, 2562)

ผลประโยชน์ต่อสมาชิกและชุมชน (Benefits for Members and the Community) ขยายบทบาทกลุ่มจากแหล่งทุนไปสู่กลไกพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น ให้ทุนการศึกษา ทุนอาชีพ และสวัสดิการครอบคลุมทุกวัย รวมถึงการมีส่วนร่วมในแผนพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยที่เน้นความสำคัญของสวัสดิการแบบองค์รวมต่อความยั่งยืนของกลุ่ม (ณิศาภัทร์ แสงทอง และคณะ, 2565)

การเสริมสร้างพลังอำนาจของกลุ่ม (Empowering Savings Groups) การกระจายอำนาจไปยังสมาชิกทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนและคนรุ่นใหม่ เพื่อสร้าง “อำนาจภายใน” (Power from Within) ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นและรู้สึกเป็น

เจ้าของกลุ่มจริง ๆ หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเหนือ (Power Over) ที่ผู้นำหรือรัฐควบคุมเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะลดพลังภายในลง ส่งเสริม “อำนาจร่วม” (Power With) ที่เน้นการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างความสามัคคีและความรับผิดชอบร่วมกัน (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2564; Glen Laverack) การผสมผสานระหว่างอำนาจภายในและอำนาจเหนือ ส่งผลให้อำนาจร่วมเกิดขึ้น โดยภาครัฐและภาคีเป็นพี่เลี้ยงให้เครื่องมือ ความรู้ และนโยบาย โดยไม่ควบคุมกลุ่มโดยตรง การใช้พลังหลายมิติ เช่น ความรู้ เศรษฐกิจ ทักษะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการอำนาจร่วม ช่วยสร้างความเข้มแข็งและลดการพึ่งพาภายนอกในระยะยาว ผลลัพธ์คือ การพัฒนาพลังทางสังคมของชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก สร้างความมั่นคงทางสังคม ชุมชนพึ่งตนเองได้ และพัฒนาสู่ชุมชนยั่งยืน (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2564)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

- 1) เสริมพลังอำนาจจากภายใน โดยจัดกระบวนการพัฒนาศักยภาพสมาชิก เช่น การอบรมทักษะการบริหารจัดการเงิน การวางแผนชีวิต และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้สมาชิกมีความมั่นใจและความรู้เพียงพอในการตัดสินใจร่วม
- 2) สร้างอำนาจร่วม โดยการพัฒนากระบวนการสื่อสารและการประชุมที่เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มวัยและทุกสถานะในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และติดตามการดำเนินงาน
- 3) ขยายอำนาจสู่การพัฒนาชุมชน โดยใช้แนวทาง SCOBE Model เป็นเครื่องมือสร้างโครงสร้างการทำงานที่ยืดหยุ่นและโปร่งใส เพิ่มบทบาทของกลุ่มออมทรัพย์เป็นกลไกขับเคลื่อนคุณภาพชีวิต เช่น การสนับสนุนกิจการชุมชน การจัดสวัสดิการ และการสร้างอาชีพ
- 4) เชื่อมโยงเครือข่ายภายนอก โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และองค์กรอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุน เพื่อเสริมทุน ความรู้ และเทคโนโลยี โดยยังคงให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและบริหารจัดการเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) เปรียบเทียบการเสริมพลังอำนาจของชุมชนในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีโครงสร้าง ขนาด และบริบทแตกต่างกัน เพื่อระบุปัจจัยความสำเร็จที่หลากหลาย
- 2) ศึกษาแนวทางการเสริมพลังอำนาจของชุมชนในการขับเคลื่อนกลุ่มองค์กรในชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
- 3) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) เพื่อให้เข้าใจทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของกระบวนการเสริมพลังอำนาจ

เอกสารอ้างอิง

- นพพร วรรณทร์. (2562). การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตจังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- บุญยพร อิงชาติเจริญ, และโชติ บดีรัฐ. (2565). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร. *Journal of Modern Learning Development*, 7(5), 80-91.
- เพ็ญศรี วรบุตร. (2553). การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : กรณีศึกษาบ้านบัวเหิง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ภมรรัตน์ สุธรรม. (2555). การเสริมสร้างพลังทุนของชุมชนสู่ความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้: กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 101-124.
- มันทนา เก้าอัน, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, และเดโช แชน้ำแก้ว. (2562). ออมทรัพย์บ้านเกลิง: แนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตชุมชนบ้านเกลิง ตำบลรอนพิบูลย์ อำเภอรอนพิบูลย์จังหวัด นครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมพัฒนศาสตร์*, 2(2), 32-46.
- วินัย มีมาก. (2564). *ทฤษฎีการบริหารจัดการ: หลักการและแนวคิด*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2564). แนวคิดของเกลน แลฟเวอเรค ว่าด้วย “การเสริมพลังชุมชน”. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 29(1), 1-28.
- ณิศาภัทร แสงทอง, สวัสดิ์ ไหลภาภรณ์, จิรัชยา เจียวกัก, อับดุลคอลิก อรรอฮิมีย. (2022). สวัสดิการชุมชน: ความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนสุคีริน ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 28(1), 1-13.
- อลิษา ประสมผล. (2564). การวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการจัดทำบัญชีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 7(1), 128-135.
- Purvis, C. (2021). Do Savings Groups Work? Six Years of Evidence from the DRC. *Christian Relief*, 3(1), 1-14.
- Laverack, G. (2011). What Remains for the Future: Strengthening Community Actions to Become an Integral Part of Health Promotion Practice. *Health Promotion International*, 26(2), 258-262.